

SCOTT
ELLSWORTH

SVET

POD ICH NOHAMAMI

Horolezectvo, šialenstvo
a dramatické preteky
na svahoch Himaláji

Vydal Slovenský spisovateľ, a. s.
Miletičova 23, 821 09 Bratislava 2
E-mail: info@slovenskyspisovatel.sk
www.slovenskyspisovatel.sk
Zodpovedná redaktorka Anna Blahová
Tlač TBB, a. s., Banská Bystrica

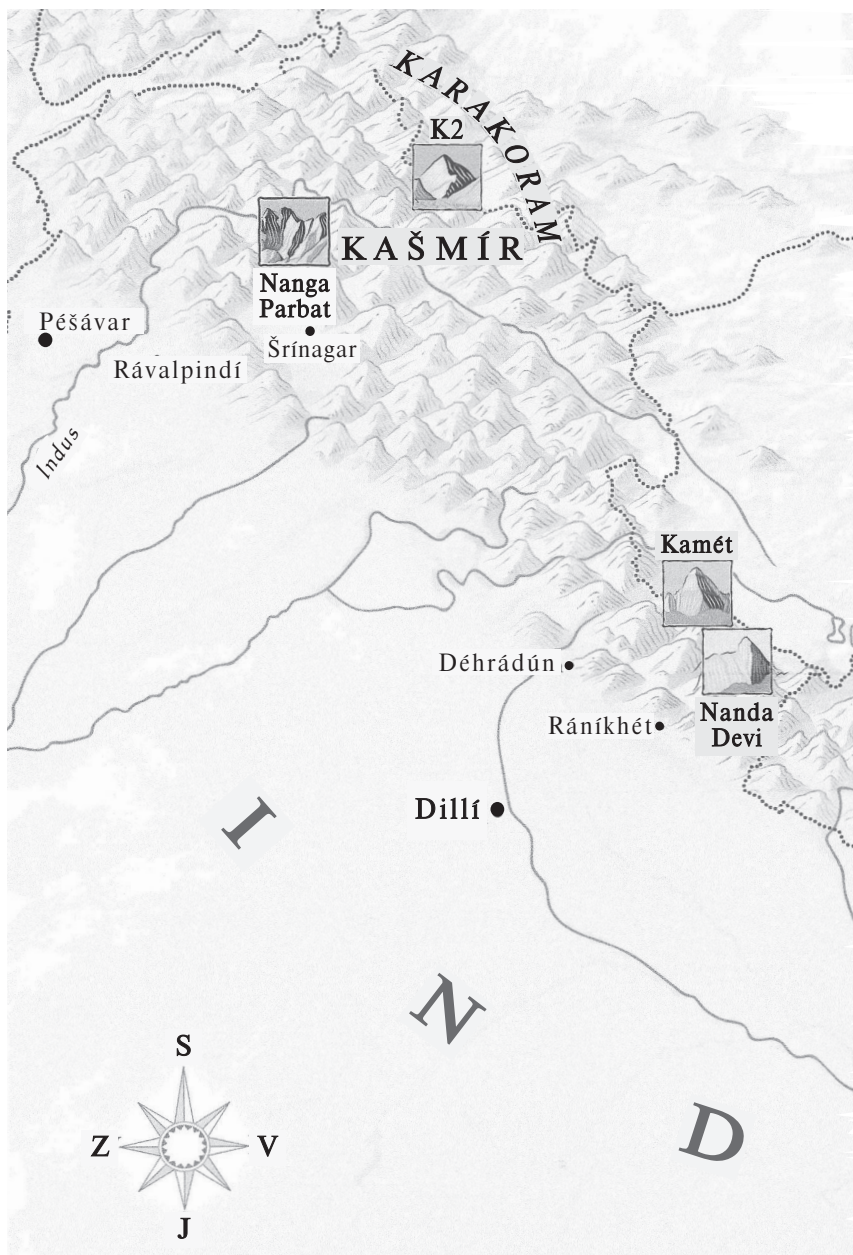
Z anglického originálu Scott Ellsworth: *The World Beneath Their Feet*,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve Little, Brown and Company,
a division of Hachette Book Group, Inc., New York 2020,
preložila Katarína Jusková.

V publikácii sú použité verše z hry W. H. Audena a Ch. Isherwooda
Výstup na F 6 v preklade Jany Kantorovej-Bálikovej.

Copyright © 2020 by Scott Allen Ellsworth
All rights reserved
Translation © Katarína Jusková 2021
Cover Design © Barbara Baloghová 2021
Cover Photo © Shutterstock
Slovak Edition © Slovenský spisovateľ, Ltd, 2021

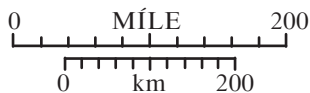
ISBN 978-80-220-2319-1

Venujem
Johnovi Roperovi Ellsworthovi
a
Williamovi Upfieldovi Ellsworthovi.

HIMALÁJE

1931 – 1953

Minja
Konka

T
I
B
E
T

Lhasa •

Brahmaputra

NEPÁL

Everest

Kančendžunga

Sikkim •

BHÚTÁN

Dárdžiling •

Brahmaputra

Ganga

Purnija •

I
A

Na úvod

V tejto knihe sa píše o časoch nie takých dávnych, keď niektoré končiny sveta ešte zahaľoval závoj tajomstva. O časoch, keď bol internet a mobilné telefóny iba hudbou budúcnosti a praví hrdinovia pokračovali vo svojom úsilí mimo bdelého dohľadu nepretržitého dvadsaťštyrihodinového kolotoča správ, neraz odrezaní od sveta celé týždne, ak nie mesiace.

Jednotlivé postavy, ktoré vystupujú v mojom rozprávaní, tvorili mnohotvárne spoločenstvo. Jedni boli zásadoví, nezlomní a cieľavedomí, druhí nevyspytateľní a zbabelí. Našlo sa pár múdrych a rozvážnych, ale aj nezodpovedných pochábl'ov. Akokoľvek, väčšinou boli vášniví čitatelia ako vy. Na najvyššie hory tejto planéty, kde o víťazstve či porážke rozhoduje každá unca navyše, trepali v batohu so sebou *Búrlivé výšiny*, *Pýchu a predsudok* či *Oxfordskú knihu gréckej poézie* so somárskymi ušami. Šesťsto metrov pod vrcholom Mount Everestu, v malom stane postavenom na smrteľne nebezpečnom hrebeni, sa britský horolezec Eric Shipton pokúšal čítať pri mihotavom plameni sviečky román *Most svätého Ludovíta kráľa* od Thorntona Wildera, ktorý sa zaoberá zmyslom života na pozadí smrtonosného pádu starého lanového mosta v Peru v 18. storočí.

Mnohí ľudia boli presvedčení, že horolezci sú šialenci a blázni.

V niektorých prípadoch mali bezpochyby pravdu.

V jeden tmavý sychravý podvečer, keď som zbieral materiál na túto knihu, ocitol som sa v zastrčených uličkách

Dárdžilingu, mystického kopcovitého mesta na úpätí východných Himalájí. S pomocou miestneho sprievodcu som sa snažil nájsť niekdajší domov legendárneho Šerpu Ang Ccheringa, ktorý sa zúčastnil na horolezeckých expedíciách v tridsiatych rokoch 20. storočia. Starý Šerpa bol už mŕtvy, ale dozvedel som sa, že jeho dcéry majú ešte vždy debnu s otcovým osobným majetkom vrátane horolezeckého výstroja. Usúdil som, že Ang Ccheringova pozostalosť by mi pomohla porozprávať príbeh o dávno zabudnutých mužoch a ženách, ktorí sa pred niekoľkými desaťročiami rozhodli zliezť najvyššie a najnebezpečnejšie veľhory na Zemi.

Nakoniec sme našli, čo sme hľadali: Ang Ccheringov nízky, prízemný domec s jasnomodrými kamennými múrmi, červenými odkvapmi a bielymi obločnými rámami. Šerpo-ve staršie dcéry čakali vo dverách v dlhých hrubých svet-roch namiesto kabátov a vo vzorovaných šatách siahajú-cich po zem, očividne nervózne a v pomykove; nevedeli, čo od nich vlastne chceme. Pozvali nás však dnu, lebo von-ku pršalo. Len čo sa rozhovor zvrhol na ich otca, ožili im oči, pred nami sa odrazu zjavili šálky s horúcim čajom a z otl-čenej drevenej truhlice vyberali staré fotografie, bronzové medaily a zožltnuté novinové výstrižky. Sedeli sme v útul-nej obývacej izbe, na niekoľko krátkych magických hodín prenesení do inej doby, do čias, keď ľudia vzhliadali k hor-ským vrcholom s posvätnou úctou a obdivom a svet bol ešte svieži a nový. Dúfam, že niečo z neho nájdete aj na strán-kach tejto knihy.

Prológ

Posledné miesto na Zemi

V súmračných tridsiatych rokoch 20. storočia – zatiaľ čo kancelárske úrady či ministerstvá obrany strednej Európy a Ďalekého východu pomaly obchádzal prízrak vojny a diktátori kreslili prstom pomyselné línie na mape – sa začali nezvyčajné preteky. Nemali nijakú štartovaciu ani cieľovú čiaru, nemali ani rozhodcov či pravidlá. Ako sa do nich postupne zapájali muži a ženy desiatich národností, stali sa hlavnou témou na titulných stranách novín na celom svete a vyžiadali si desiatky ľudských životov. Najpozoruhodnejšie bolo, že išlo o preteky na mieste, kam dosiaľ nevkročila noha človeka.

Takých miest neostalo veľa.

Svet sa nebezpečne zmenšil. Severný a južný pól boli dobyté. Bádania a vedci vyzbrojení chinínom, automatickými koltmi kalibru .32 a gabardénovými sakami od Abercrombieho a Fitcha si presekali cestu do vysokých hôr Novej Guiney, odkryli stratené mesto v Peru a v zbožnom obdive vytriešľali oči na Údolie desaťtisíc dymov na Aljaške. Jeden Francúz prešiel v špeciálne upravenom citroene dvetisíc míľ cez Saharskú púšť, zatiaľ čo šestnásťročný pomocník na ranči v Novom Mexiku, ktorý si pomýlil mračno netopierov so stĺpom dymu, objavil najúžasnejší jaskynný systém na Zemi.

Dokonca i bývalý prezident Teddy Roosevelt, ktorý mal nadváhu a liečil si infikovanú nohu, sa v rokoch 1913 až

1914 plavil stovky míľ na kanoe vydlabanom z kmeňa po Rio da Dúvida (Rieka pochybností alebo Rooseveltova rieka) tropickým dažďovým pralesom až do odľahlých oblastí amazonskej panvy. A jedného dlhého júnového dňa v roku 1928 nespútaná dievčina z Kansasu a bývalá editorka časopisu *Cosmopolitan* preletela (prvýkrát len ako spolucestujúca) Atlantik v lietadle Fokker Trimotor z Newfoundlandu do Walesu. Po návrate domov Ameliu Earhartovú privítal slávnostný sprievod na Broadwayi a v Bielom dome ju osobne prijal prezident Coolidge. Aj na tom najzastrčenejšom ostrovčeku v rozľahlom, nekonečnom Pacifiku zaškrípala o breh kýľ člna. Zdalo sa, že na Zemi sa už nenájde miesto, na ktoré by nev kročila ľudská noha.

Okrem jedného kúta.

Himaláje, ktoré sa ťahajú v dĺžke vyše tritisíc kilometrov od Hindúkušu na východe Afganistanu až po odľahlé končiny západnej Číny, sú najvyššie a najmohutnejšie hory na našej planéte. Štrnásť najvyšších štítov má vyše osemtisíc metrov a dovtedy ich človek nepokoril. Mount Everest (8 848,84 m) bol, prirodzene, najznámejší, ale K2, Annapurna a Kančendžunga pôsobili rovnako majestátne a hrozivo. Južná vertikálna stena Nanga Parbatu na okraji Kašmíru má čosi vyše tritisíc metrov – zhruba desať budov Empire State Building na sebe. Tieto vrchy, dvakrát také vysoké ako Alpy alebo Skalnaté hory, sú skutoční geografickí giganti, tieto ozrutné monštrá vymodelované zo skaly a ľadu majú vlastné poveternostné podmienky.

Táto nedozerná, nepreniknuteľná skalná hradba formovala históriu ľudstva vo všetkých oblastiach; bránila prieniku hinduizmu do Číny, nepustila Džingischána do Indie, odklonila slávnu Hodvábnu cestu na sever, a tak sa korenie a čínsky hodváb mohli dostať do starovekého Grécka a rímske mince či zavalité ruské poníky na cisársky dvor dynastie Chan. Navzdory stáročiam sporadického prie-

skumu, od výprav Marca Pola až po Veľký trigonometrický prieskum indického subkontinentu na začiatku 19. storočia Himaláje sa nevzdávali ochotne svojich tajomstiev. Na sklonku 19. storočia nebolo dôkladne zmapovaných ešte veľa himalájskych pohorí a človek nezliezol ani jeden z najvyšších vrchov. Všetky pokusy v prvých desaťročiach 20. storočia zdolať vrchol Everestu, Kančendžungy, K2 a Annapurny sa skončili neúspechom. Strecha sveta ostala nedotknutá.

Začiatkom tridsiatych rokov 20. storočia sa už vedelo dosť o veľkej výzve, akou sú Himaláje, aby ďalšia generácia horolezcov vyzbrojených novými ideálmi, novými pomôckami a novými technikami usúdila, že prišla príležitosť pokoriť štít najvyššieho pohoria na svete. A tak sa o to rozhodli pokúsiť.

Mená mužov aj žien, ktorí to skúšali, sa dnes neskloňujú v domácnostiach. Naopak, súčasníci v mnohých videli vydedencov, stratené existencie či čudákov, ktorí sa nevedia usadiť, nájsť si poriadnu robotu ani sa zaradiť do normálnej spoločnosti. Nejedni trávili roky po dvadsiatke dlhými potulkami po Alpách s bagetami a bedekrami v rukaviciach, zliezali strmé žulové veže v krátkych nohaviciach a mestskej obuvi a sú duchovnými predchodcami dnešných dobrodruhov na lane s túlavými topánkami. Iní boli výkonní profesionáli, ktorí aj pod tlakom vlastného povolania hľadali spôsoby, ako dosiahnuť, aby horolezectvo mohlo naďalej ostať súčasťou ich života. Všetci ako celok však tvoria skupinu, do ktorej patria blázniví rojkovia aj triezvi realisti, vzdelanci aj negramotní, pacifisti aj vojnoví veteráni, nespočetní lekári, kovboj z Wyomingu aj plejboj z New Yorku.

Z dnešného hľadiska mali neuveriteľne primitívny výstroj. Horolezci, ktorí dnes stoja v dlhých radoch na výstup na Mount Everest, sú zabezpečení osobnými lavínovými

vyhľadávačmi, správami o počasí zo satelitu v reálnom čase, majú čakany do ľadu z uhlíkovej ocele a špičkové kyslíkové prístroje. Obúvajú si tisíc dolárové vibrámy s dobrými izolačnými vlastnosťami, so silikónovými podrážkami a s nenasiakavým zvrškom a spia vo vakoch vyplnených páperím na karimatkách z polyuretánovej peny. A hoci sa nad himalájskymi veľikánmi neprestal vznášať príznak smrti – pri nekonečných zástupoch takzvaných horolezcov alebo „ceprov“, ktorí si robia nádeje, že sa im podarí vystúpiť na vrchol Everestu, je len otázkou času, kedy príde k ďalšiemu nešťastiu –, horolezci 21. storočia si môžu priebežne merať pulz na inteligentných hodinkách značky Apple a posilňovať sa energetickými tyčinkami či izotonickými géľmi na zvyšovanie športových výkonov. Po úspešnom výstupe môžu s vami zdieľať na YouTube zábery, ktoré nasnímali na vrchole videokamerami GoPro, a poslať vám ich na facebook, instagram alebo snapchat.

Účastníci Veľkých pretekov nemali také vymoženosti.

Vystupovali do výšky osemtisíc metrov v bavlnených parkách, vo svetloch z pichľavej vlny, v kožených okovaných bagančiach, s čakami s drevenou násadou a ťažkými zvinutými konopnými lanami. Spali v plátenných stanoch, ktorými prefukovalo, a snažili sa niečo uvariť na nespoľahlivých petrolejových varičoch. Pili brandy, fajčili cigarety, čítali Dostojevského a Dickensa aj vo výške sedemtisíc metrov, prebdeli bezsenné noci a potom v šere svitania zistili, že v noci na nich navialo tridsať centimetrov snehu. Nemali spoľahlivé mapy, iba pár fotografií s jednotlivými detailmi a nevedeli takmer nič o tom, čo ich čaká.

Pravda, okrem toho, že tu možno nájdete smrť.

Boli to totiž smrteľne nebezpečné hory. Padali tu také mohutné lavíny, že kedykoľvek sa mohol zrútiť serak vysoký ako dvojposchodový dom. Padajúce skaly boli bežným úkazom a ani nestabilné snehové previsy či snehové

dosky naviate vetrom neboli nič nezvyčajné. Na vysokých úbočiach Himalájí duli smrtonosné vetry, znevrady ich zahalila mliečna hmla, kde všetko splývalo, a teplota mohla klesnúť za niekoľko minút na hranicu smrti. V tridsiatych rokoch 20. storočia si málokto uvedomoval, že ak horolezec dosiahne istú výšku, telo začne štrajkovať. Na streche sveta bola zubatá vždy v pohotovosti.

Platí to dodnes. Napriek výraznému pokroku vo vývoji horolezeckého výstroja v posledných troch štvrtinách 20. storočia smrteľné tragédie nie sú v najvyšších horách sveta ničím nezvyčajným. Podľa jednej štatistiky zomrel každý štvrtý horolezec, ktorý sa pokúšal vystúpiť na K2. Na Annapurne každý tretí. Horné úbočia Everestu sú doslova posiate telami mŕtvych horolezcov, ktoré slúžia ako orientačné body na výstupovej trase na vrchol.

Pribudli však aj nové nebezpečenstvá, najmä v Karakoram, najzápadnejšej oblasti Himalájí. V noci 22. júna 2013 komando ozbrojených teroristov s výkrikmi *Alláhu akbar* nečakane prepadlo skupinu čínskych, amerických a európskych horolezcov v základnom tábore pod Nanga Parbatom.* Chen Hong Lu, horolezec s americkým aj čínskym občianstvom, zastavil jedného z militantov hneď pri vstupe do tábora. Zabili ho okamžite. Ostatných členov výpravy vytiahli zo stanov, spútali im ruky a podľa Pakistanca, ktorého ušetrili, im kázali odvrátiť tvár. Potom všetkých postrieľali.

Vrahovia sa naostatok naraňajkovali.

Z dnešného pohľadu by sa horolezci v tridsiatych rokoch 20. storočia dali plným právom prirovnať k Dávidovi bojujúcemu s Goliášom. Týmto prirovnaním sa to nekončí, pretože títo zabudnutí odvážlivci nielenže posunuli hranice toho, čo znesie telo pri odvekej snahe človeka dotknúť

*Medzi nimi boli aj dvaja Slováci Peter Šperka a Anton Dobeš. (Pozn. prekl.)

sa oblohy. Svojimi víťazstvami aj zlyhaniaми vyburcovali súčasne túžby a fantáziu miliónov obyčajných ľudí.

Sága Veľkých himalájskych pretekov je v podstate rozprávaním o rojkoch a snoch, o tvrdej drine a odhodlaní nevzdať sa za žiadnu cenu. Lebo títo prehliadaní a zaznávaní hrdinovia, ktorí sa úporne štvrali ku hviezdám, nám pripomínajú, čo dokáže človek vyzbrojený odvahou, tvrdohľavosťou, skúsenosťami a skalopevným predsavzatím zoči-voči zdanelivo neprekonateľným prekážkam. V dobe pesimizmu a rozdeľovania je rozprávanie o nich rozprávaním o tímovej práci a spoločnom ciele, o vznešených ideáloch a múdrych riešeniach. Zároveň je to rozprávanie o dobre a zle, o zrade a hrdinstve, o svete, čo sa im mení pod nohami – o tom všetkom na pozadí nepretržitého vírenia bubnov ohlasujúcich nástup najničivejšej vojny v dejinách ľudstva.

Toto je kniha o horách.

Je to však aj kniha o mužoch a ženách, ktoré si trúfli vyrovnáť sa im.

Začína sa v Londýne jedného rána na sklonku jari.

Kniha prvá

Po pätnástich minútach krkolomného zostupu na stúpacích železách v náročnom teréne som konečne zastal pod strminou, kde som si mohol pohodlne zložiť batoh, a po ďalších desiatich minútach som bol v tábore. Doslova som padol do stanu s mačkami na nohách, zazipsoval som dôkladne otvor a preplazil sa po zasrienej dlážke. Od únavy som sa nevládal posadiť. Prvý raz som mal pocit, že som na smrť ustatý, v živote som nebol taký vyšťavený. Ale bol som v bezpečí. Andy bol v bezpečí. Ostatní prídu zakrátko do tábora. Dočerta, dokázali sme to! Vystúpili sme na Everest. Chvíľu sme mali namále, ale nakoniec všetko vypálilo dobre.

Až o veľa hodín neskôr som sa dozvedel, že všetko nevypálilo dobre – tamhore ostalo v snehovej víchrici devätnásť mužov a žien, ktorí museli zúfalo bojovať o život.

Jon Krakauer: *Do riedkeho vzduchu*
Opis udalostí na
Mount Evereste 10. mája 1996

Prvá kapitola

Zbrane do ľadu a smokingy

Dážď bičoval Londýn celý týždeň.

Zmýval sadze z okien Britského parlamentu, vsakoval do topánok s koženými podrážkami na nohách predavačov v obchodoch a sekretárok náhliacich sa do práce po mokrých chodníkoch. Po Oxford Street sa oboma smermi pohybovali poschodové autobusy podobné mechanickým chrobákom, stierače pracovali v pravidelnom rytme a ošetrovatelia v zoologickej záhrade museli opäť nechať rozsvietené lampy simulujúce slnečné svetlo v takmer prázdnych voliérach. Dokonca aj vreckoví zloději odtiahli z Piccadilly Circus, aby pohľadali niečo výhodnejšie medzi štyrmi stenami. Až v pondelok ráno 25. mája 1931 opäť zasvietilo slnko, vysušilo chodníky, potváralo obloky v temných bytoch a elegantných mestských domoch a zalialo Šepkajúcu galériu v Katedrále svätého Pavla zlatistými lúčmi slnečného svetla. Po jedinej noci, napriek výfukovým plynom a kadejakým nepríjemným pachom druhej najväčšej svetovej metropoly, vzduch odrazu voňal ináč. Zdalo sa, že do Londýna aj tento rok zavíta leto.

Jeden z príspevkov v ranných *Times* by redaktori zodpovední za obsahovú stránku periodika, sklonení minulú noc vo svojich kanceláriách na Queen Victoria Street nad maketou pred zalomením a vytlačením, nazvali zhovievavo *filler*, výplň. Išlo o kratšiu správu, uverejňovali ich, keď bolo treba vyplniť prázdne miesta medzi dôležitejšími článkami.

Spomínaný príspevok, zašitý na strane deväť, bol oznam s tromi odsekmi a názvom *Kančendžunga*.

Prinášal informáciu, že v ten istý deň odchádza z Mníchova do Indie skupina deviatich nemeckých a rakúskych horolezcov, ktorí sa pokúsia prví vystúpiť na tretiu najvyššiu horu sveta. „Na tomto odvážnom podujatí je pozoruhodné...“ pokračoval autor, „... že výprava sa rozhodla dobyť Kančendžungu v mesiacoch august a september, teda v monzúnovom období.“ Dodatok v závere ubezpečoval, že „*Times* budú prinášať pravidelné spravodajstvo o stavaní postupových táborov a hĺbení jaskýň v ľade na rebrách či pilieroch Kančendžungy aj o vrcholovom útoku“.

Článoček, pochopiteľne, prečítalo málo Londýňčanov. Ostatné noviny mu nevenovali pozornosť, takisto ako komentátori BBC. Ani v čitateľoch *Times*, ktorí ho preleteli pohľadom pri hrianke a šálke čaju za kuchynským stolom, či v tých, čo sa tlačili ako každé ráno vo vozni v metre cestou do práce, nevyvolala stručná správa o cieľi nemeckých horolezcov väčší záujem. Ba aj vševediaci mudrlanti, a najmä čitatelia, ktorým horolezectvo aspoň čo-to hovorilo, si iba párkrát odkašľali alebo potlačili zívnutie, keď ju dočítali.

Nečudo.

Už skoro storočie hrali v horolezeckom svete hlavnú úlohu Angličania. Hoci boli obyvateľmi ostrova, na ktorého najvyšší bod v národnom parku Lake District – rozložitý oblý Scafell Pike vysoký 978 metrov – sa dalo za jedno októbrové popoludnie vystúpiť aj z neho zostúpiť, anglických horolezcov pokladali za najskúsenejších svetobežníkov a na všetko odhodlaných odvážlivcov; ak aj nevynašli horolezectvo, predstavili ho modernej dobe. Z tridsiatich šiestich úctyhodných alpských velikánov, zdoľaných za jedinú dekádu v päťdesiatych a šesťdesiatych rokoch 19. sto-

ročia, britskí horolezci zdolali tridsaťjeden. Na vrchole Matterhornu nezastal ako prvý Švajčiar, Nemec či Talian, ale Angličan. Aj iné národy sa mohli pochváliť oslnivými horolezeckými výkonmi, no nikto nemal na tento ostrovný národ, pokiaľ ide o rekordy.

A to ešte nebolo všetko. Britskí horolezci začali prví používať čakany do ľadu, masívne nástroje v tvare T so špicom naspodku a zubatým hrotom a lopatkou navrchu. Tieto čakany sa nakoniec stali horolezeckým symbolom. Prvé horolezecké lano na svete zhotovil výrobca lán z Londýna a prvé expedičné stany vymysleli britskí horolezci. V časoch, keď väčšina ľudí žila ďaleko od hôr alebo sa im radšej vyhýbala, po zľadovatených skalných hrebeňoch kdesi pánubohu za chrbtom, vzdialení celé kilometre od najbližšieho ľudského obydľia, sa pravidelne pechorili odchovanci Oxfordu a Cambridgea vo vlnenom oblečení z exkluzívnej High Street a s plechovicami čaju Fortnum & Mason v batohoch. Aj keď by sa dalo debatovať o tom, či je alebo nie je pravda, že iba blázni a Angličania sa nevyhýbajú populďnejšiemu slnku, ako hovorí text piesne Noëla Cowarda z tridsiatych rokov, jedno bolo isté: Angličania oboch pohľaví jednoducho nevedeli odolať vrchom.

Duchovným žriedlom týchto aktivít však neboli Alpy, Lake District ani škótsky Ben Nevis či Snowdon, najvyšší vrch vo Walese. Bol ním nevtieravo elegantný londýnsky dom z 18. storočia číslo 23 na Savile Row, na východnom okraji štvrte Mayfair. Povestný Alpine Club, ktorý zaberá druhé a tretie poschodie, nebol iba najstaršou horolezeckou inštitúciou na svete, ale aj jedným z najexkluzívnejších spoločenstiev vo Veľkej Británii; nebol výnimočný len tým, že členmi sa mohli stať iba muži z vyšších vrstiev s náležitým pôvodom a vzdelaním, mnohí s bydliskom v honosnej londýnskej štvrti Belgravia a radom čestných titulov za menom. Je pravda, že v Londýne nebola núdza

o kluby, ktoré sa mohli hrdiť podobným zoznamom, ale iba členovia Alpine Clubu bojovali o každý centimeter v závratne strmých žulových stenách Chamonix, čelili banditom a víchriciam na Kaukaze a vystupovali so zaťatými zubami na bezmenný ľadový končiar v Andách bez zásob a s prstami belasými od zimy. O prijatí nováčika rozhodovali členovia, a hoci na spoločenských večierkoch s predpísaným smokingom a iných klubových podujatiach s úprimným nadšením vítali hŕstku starostlivo vybraných skúsených nečlenov, plné členstvo sa nedalo kúpiť. Bolo si ho treba tvrdo vybojovať v najnebezpečnejších končinách na svete.

Niekoľko sto členov klubu však spájalo aj čosi iné ako slušné bankové konto, vážená manželka, poslušné deti či whisky a cigary vyfajčené v bare hotela Claridge's.

Spájal ich životný postoj. Doktorí pili plnými dúškami z mystických prameňov romantizmu s jeho exaltovaným radostným vytržením nad prírodou či jednotlivcom a so sprievodom hrdinov ako lord Byron či Shelley, ktorí nachádzali zmysel života ďaleko od šalejúceho londýnskeho davu. Iní hľadali inšpiráciu v starých aj nových národných hrdinoch, v Shakespearovom *Henrichovi V.* vyzývajúcom pri Azincourte do ďalšieho útoku na hradby francúzskej pevnosti; v lordovi Nelsonovi, ktorý sa pomocou novej vojenskej stratégie postaral o zvrat v bitke pri Trafalgare, či v generálovi Charlesovi Georgeovi Gordonovi, hrdinovi z Chartúmu, chladnokrvne čeliacemu ostro nabrúseným saracénskym šabliam päťdesiatistícovej dervišskej armády. Mnohým členom Alpine Clubu vrchy beznádejne počarovali ako miesto, kde človek zo všetkých stránok – telesnej, duševnej aj duchovnej – siaha až na hranice svojich možností.

Všetci však boli presvedčení, každý po svojom, že život treba žiť naplno. Pre britských horolezcov brúsiacich po